

המחצית

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשה רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרונים
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8 כתרונים
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרונים — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי ההוספה הספרותית אין לחתוב.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גודל השטח

ברכת מ"ג 60 הלר. בראש הגליון שני כתרונים.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לם רק שם מקומו החדש, ב"א גם שא מקומו ומקום בית הדאר הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 הארסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:

„HAMICPE“
Kraków.

(בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 25 Maja 1909

גליון כב

כראקא ה' סיון פ' גשא תרס"ט

זהו הטפוס האמתי של ארץ העברים, שנתנה גדולה לאחרים ולה לא השאירה מאומה. ומתי יתרום חג השבועות בהדר גאונו מעל כל החגים כערכו האמתי? מתי יתגדל ויתקדש שם אלקי ישראל, שהיה כבר לאלקי כל העמים, גם על מקדישיו העקרים? מתי תהיה כהנת עכ"פ כפונדקית? ה' הוא יודע!

על המצפה.

היהודי המחמיר.

איפה לא הפגשו בו, ביהורי המחמיר? במחנה שומרי אמונים ומחזיקים במסרת אבות המצאוהו מוסף סיגים על סיגים וחומרות על חומרות, העניוה על העניוה ומפרשים ומפרשי מפרשים על מפרשי התורה. במחנה הבוגדים המצאוהו שונא ישראל יותר מכל העמלקים והדוברובינים. במחנה הסוציאליים המצאוהו עוכר עמו ובופר בכל ענין רוחני יותר מכל האינטרנציונלים שבעולם. במחנה החבמים המצאוהו מוסר נפשו וצרכיו בעד המרע ובעד החקירה החפשית יותר מכל החוקרים שבעולם. במחנה המהבוללים המצאוהו אישכני יותר מכל בני מייט, פולני יותר מכל בני לך ואנגלי יותר מכל בני אלביון. כן למשל קראנו לפני שבועות אחדים, ששני יהודים באמריקה, בשנכחרו אל הסינאט, פרסמו, כי הם מסלקים יריהם מבל עסקיהם ועסקי משפחתם ולא יטפלו מהיום והלאה רק בעבורת המרינה. „חומרה יתרה!“ קראו אחריו במנדר ראש כל בוחריהם, „היורות יהודית!“ קראו אחריו חכריו הסינאטורים, שלא הגיעו למדרגה

הוא ומה אדיר. מכל קנינינו הלאומיים, שרכשנו לנו ברעש ובשאון ובקול קולות, לא נשאר לנו שריד והתורה, שרכשנו לנו בסתר הר המדבר, רחוק משאון לאומים, נפרדים מכל משפחות הארמה, כיננו לבין עצמנו, עצרה כח להתנבר על כל צד ואויב, על כל חרבן וכליון והיא מצויה בידנו עד היום הזה, ולא עוד אלא, שהצילה לכרה בכחה השלו והשאנן גם את עמנו מרדת שאולה עם שאוננו והמוננו המדיניים. ולא זאת בלבד אלא שפרצה גם את גכול לאומנו וחררה אל תחום שאינו שלנו וככשה שם מה שאין שום מלכות ושום כח חמרי היה יכול לכבוש מעולם ועד עולם. ובכל הגבורה והעוון, הגדולה והתפארת, שנחל רוח התורה הישראלית בכל העולם, נשאר חג מתן תורתנו כמו שהיה: חג קצר וענו, בלי כל טענות ותכיעות וכלי טרח הצבור, זכר לתורתנו התמימה והפשוטה, שאינה מתהלכת בגרולות, שאין לה מיסטיקה ולא מטפזיקה, למרות רוב העמלים בכל הדורות להכניסן בתוכה בעל כרחיה. חג השבועות נתן עוון והדר לכל חכריו החגים האחרים בשנה זהוא מסתפק במועט, כשביתה וחגיגה יום או יומים ודי לו. כי כן גם תורתנו נתנה עוון והדר, מלכות בכפה וכבוש העולם לכל העמים האחרים ונושאה העקריים מסתפקים בפרורים, בלקוט עצמות יבשות תחת שלחן אחרים. „כל העולם מתקיים בזכות חנינא בני וחנינא בני די לו כקב חרוכין מע"ש לע"ש“.

חנינא חונן אחרים ושוכה את עצמו, זהו הטפוס האמתי של העם היהודי בעל השמחה של חג השבועות הענו ושפל הכרך. סיני שפל-ההרים

אל הקוראים.

מפני החג שבאמצע השבוע לא יצא הגליון בערב שבת פ' גשא ובמקומו הגנו נותנים היום חצי גליון עם ירמת המצפה של סיון, שניהם מלאים רברים טובים לחג השבועות.

חג הענוה.

בענוה, כשוכה ונחת, כלי הכנות וכלי ככרות בא חג השבועות הקצר ואינו דורש ממנו כל קרבן מיוחד, שום מצוה מיוחדת לעצמו, ככל יתר החגים אשר בשנה, שיש לכל יחד המון דינים מיוחדים במסכתות מיוחדות. אין לו צרך באות חיצוני, להביע את ערך החג. כזה הוא דומה לשבת, שאינה דורשה אות חיצוני, כי הוא עצמה אות. זוהי גדולתו ורוממותו; אינו בא בטרוניא על הבריות, אינו רוצה להטיל עול בכד, אינו מטריח כלל, אין לו טענות ותכיעות על הצבור. זהו חג הענוה העדינה שכל הגדול והאדיר באמת מצוין בה מעולם. הלא חג התורה הוא החג הזה, חג ההופעה האלקית בנפשם של ישראל. הצריך הוא להודר חצוני? „עם תורתי בלבם“, אמר הנביא. תורה שבלב, זהו עקר ערכה של תורת ישראל, רק מי „שתורת אלקיו בלבם לא תמעד אשוריו“. צפון ונסתר בעמקי הנפש הוא רוח התורה האלקית האמתית, כאל מסתתר בשפיר חביון, טמיר ונעלם בלב ישראל.

ובח הענוה ההיא של רוח התורה מה גדול

פיריטו.

אנכי

איר אבהו בשם ריי כשנתן הקב"ה את התורה צפיר לא ציח, עוף לא פרח בו (שמו"ר פכ"ט).

בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם שְׁתִּיקָה שׁוֹרְרַת מִלֵּאָה סוֹד וְתַעֲרֹמָה.

כָּאֵלֹהִים תִּתְבַּל כְּלָה עוֹצֵרַת

— — — הַשְּׂמִימָה.

וַיַּעֲמֵדוּ הָעַבִּים דּוֹם בְּרַקִּיעַ

וַיִּוָּרַד הַרוּחַ בְּנִפְיֹו

וַיְהִי כִּל אֵילָן מִבְּלֵי הַיַּעַ

— — — עֲנַפָּיו.

וַצְמַחֲשִׁירֵי וַצִּיצִים וְעֵלִים

שְׁתַּקּוּ וְלֹא תִתְלַחֲשׁוּ

וְנִלְיִזְהָב, יָם הַשְּׁבָלִים

— — — וְקָרְשׁוּ.

וַיִּחַסֵּר לְעוֹלָם כָּל נִיב וְשִׁפָּה

וַיִּשְׂבַּח אִף בַּעַל הַבְּנֵף

צְלִילֵי שִׁיחַ, וְמִרְתּוֹ הַנִּזְפָּה

— — — וְרַנְּנִיּוֹ.

גַּם בְּנֵי תַעֲרַר דּוֹם נִאֲלָמוּ

וַיִּבְיטוּ סְבִיבִים מִתְּפִקָּאִים.

וַיִּחַשׁוּ הַתְּהֵרוֹת, כָּאֵלֹהִים נִרְדְּמוּ

— — — הַגְּלִים.

וְרֹאשָׁם נָטוּ כֵּל אוֹיֵב וְשִׁיחַ.

כְּפּוֹפִים מִסְבָּל הַדְּמָמָה.

וַתִּהְיֶה הַשְּׁתִּיקָה לְנֶפֶשׁ וְרוּחַ

— — — וַיִּשְׁמָה.

וַיִּהְיֶה כָּל רַעְיוֹן, כָּל מַחְשָׁבָה

וַתִּהְיֶה תַחְתָּהּ דְּמָם.

כָּאֵלֹהִים נִצּוּץ הַחַיִּים כְּבָהּ.

— — — עָמָם.

וַתִּלָּט אֶבְרָתָהּ כָּל הַבְּרִיאָה

כָּאֲדָרַת כְּהָה וְרַכָּה —

וַתַּעֲמוֹד אִם עֲטוּפַת דִּמְיָה

— — — וְחִתְּכָהּ.

אוּ יָצָא הַקּוֹל — וַיִּתְרוֹמַם

הָעוֹלָם כְּלוֹ מִשְׁנֵתוֹ

וַיִּמְצָא מִן הַיָּם עַד הַדּוֹמָם

— — — אֶת־שִׁפְתּוֹ.

וּמָהּ חֲדָשָׁה כְּאוֹר רוֹעֵדָה.

מִכָּה־עֲנֻקִית — אֲנֹכִי

וַיִּבֶן כָּל יָצִיר וַיֵּשׁ, וַיַּדְע:

— — — וְהִבְחִי!

להסתדרות יהודי א"י. יהודי המושבות הסרבות ליפו התאספו ליד אנדרת אנדרת שז אכרים יהודים, להוציא תועלת משתוף הכחות ולהגן על אינטרסיהם. תקנות האגודה הן רבות הצדדים מאד, תנועת החרות לא עברה גם על הערכים מבלי להערים משנת אלף שנה שישנו עד כה, וטאון להם עם מי להתגרות הם מתגרים ביהודים שכניהם במושבות, בתואנות הם באים עליהם, גוזלים ונוגבים, מכים ועוקרים נטיעות עד שנלחצו האברים היהודים להעמיד משמר, ככל מושבה ארבעה אנשים ככילה, יהודי יפו כוננו כעין צבא יהודי (מיליצ) בשכניהם, להגן על החשמה.

גולים בידים ריקות. לפני ימים אחדות הביא המסע הנא ממזרח לבורפסט מאה וחמשים נפש גולים יהודים מרוסיה, הנוסעים לאמריקה מאין להם יכלת לשבת ברוסיה מסכות פוליטיות. הפוליציא האונגרית דרשה מהם להראות שיש להם די כסף לבא עד אמריקה, האמללים לא יכלו להראות, כי כסחן בעזרת אחיהם-השומרים הולילו את כל המחנה אל המשמר להשיבו כמו שבא לנבול רוסיה. בעמל עלתה להם לשלוח צירים אל הקהלה בבורפסט, אך היא לא נדרשה להם מאין כסף לתכלית כזו. אך עשירים יחידים השתדלו בעדם להשימש את השבתם אל הנבול, כי הם יקבצו להם אמצעים למסעם לאמריקה.

אינדוסטריה בג'וציא. משמח הוא שהחכו עשירינו למאס בעסקי כסף ובתים ולפנות אל החרשת. האחים באומינגר בקראקא יסרו סמוך לעיר בית חרשת גדול למסמרות כרזל והוא עורך בכל מבשרי הפבריקות, דבר לא נעדר, כי הון רב נשקע בו. בימים האלה בא ועד החרשת של מדינת גליציא כבקר את הפבריק ובתובו המניסטר לגליציא פון דולמבא, נשיא ועד המדינה גראף באדני, סגן הנציב גראף לאש, הנסיך לובומירסקי, גראף וואדוויצקי, בארון באטאליא, ראש האזרחים לעא. נשיא לשבת המסחר דטנר, ב"כ הנציב פערוביטש ומועצת העיר. כלם הביעו שביעת רצון מבית החרשת. מי יתן וירבו בתי עבודה כאלה.

אנטישמיים צרפתיים. בצרפת יש שביתת שבת, אבל אין חוק שביתת יום א', כי במדינה אלג'ר רוב יושבי הארץ מחמדים, שאין לבופם לשבות ביום א'. ובן היו נוהגים שם עד כה, כי המחמדים סגרו חניותיהם ביום ו', היהודים ביום ז' והנצרים ביום א'. עתה סמו המוחרים הנצרים, לכוף את היהודים לסגור גם ביום א' והממשלה אינה מתערבה.

אכרים יהודים באמריקה. האברים היהודים באמריקה התחברו לאגודה אחת, להראות את אחיהם יושבי הערים מה טוב חלקם בעבודת האדמה, למען ירבו יהודים מן הערים לרכוש קרקעות ועבוד את האדמה במהם. לתכלית זאת יכוננו כחדש תשרי תערוכה בעיר ניו-יורק שז כל פרי אדמתם ובהמתם, למשוך לב יהודי העיר אל העבודה הפוריה הזאת.

אנשי רוסיה האמתים. אנשי האגודה הזאת המתקבלים לראיון לגבוה ומשיגים מתנות משם. הנם בצרה גדולה, כי מנהלם הדיר דובובין נגדה בכ"ד כרוצח ושובר עדי שקר. הוא שבר רוצחים להמית את ציר הדומה הרצנשטיין ויתר מנהלי הקדמי"ם ונס חפץ לשכור רוצחים להמית את ראש הממשלה סטולפיין. ועדי שפר שבר להגן על הרוצחים, ובכל זאת אין הממשלה ובתי הדין מעיזים לתפשו ולאסרו בניקים. ומושל עובר עמו הוא רק עבדאק חמיד...

צא יהודי! את הקדיאה הזאת זכינו שישמע הציר היהודי של הקהלה היהודית במולומיה, הד"ר קולישד, אשר בשני שנות עבודתו הפרלמנטרית לא עשה מאומה בעד בוחרי היהודים, אבל הרבה עשה בעד חבריי בקלוב הפולני. עתה רמזו לו הדמוקרטים האומיים, כי אין להם חפץ בו ובעזרתו וקולישד הרחוי והרחוף הוציא את המנסקוונצים וותר על כל משרותיו בועדי הפרלמנטי. הוי קרח מבאי ומכאי! מעשה בוגדים, כאשר סבכו ראשי העיר וויי בכל ערי הדרום. לבקר את הסלבים, הדרומים ולהפני בניניהם חכה, נוצרים סוציאליים, השתתפו שלשה יועצי-

ותרופה בעת מחלתם. ואם נוציא עליו חמשים אלף כתר בשנה הלא עזרת אחינו העניים שזה יותר. ועוכה היא, שאנשים שאינם מתעסקים כמסד הזה ואינם יודעים אותו מבטלים אותו כהבל פיהם. מר בלנשטיין. שהרבה כל כך להתפאר בפעולות מפלגתו, אינו בא כלל לשיבות ועד הכלבלה של ביה"ח, שהוא נמנה אליו. הדובר מחה נגד תלונת מר היימאן, כי ההנהגה תדאג רק לבעלי הון ודרש ממנו להביא עב"פ ראייה אחת לדבריו. גם מר שנוטר השיב על תלונת מר היימאן. — מר שמואל דנדא משיב למר בלנשטיין, כי אין לו רשות להתאונן על סדרי ההנהגה, כי בעוד שהדובר בא ככ"ר ישיבה של ועד הצדקה אין מר ב"ב בא רס בשיש לו איזו פרוטקציא בשביל אחד ממכריו. — מר עדרנפרייז הציע, למחוק את הסכום 3000 שבר הרב מן התקציב. כי בנראה לא יתמנה עוד רב בשנה הזאת. — מר בירנבוים מתנגד למנוי רב, כי אין למצוא רב הגון לקהלה הזאת. אם יכולנו להיות עד כה בלי רב נובל להיות גם להבא בלעדי. מר מרגלית מתנגד לו ומוביח נחיצות הרב וסכום שבר הרב נתפבל. — בהמשך המ"מ ביום א' ש"ז השתרבב הובוח ע"ד בית המטבחים, שהשתתפו בו הפרנסים מר פינחס לנדא, מר בוימינגער, מר בלנשטיין, מר דייטשער, מר, לנגר, מר היימאן, מר שמואל לנדא, מר ארנשטיין, מר מרגלית ומר יונקלר. הועד הציע לדרוש שבועה מן השוחטים, כי יזהרו בתקנות הקהלה. יש שהזכירו שבועה בזאת, אבל ההצעה נתפבלה ונקבע ועד של הפרנסים מרגלית, בוימינגר, שווארץ, היימן, בירנבוים ולנגר, שיחברו את נוסח השבועה בצרוף הרבנים. — בהצעת מר דייטשער נגמר לשלם לכל הפקידים אח שברם הנוסף גם מהשנה הזאת.

מקור ומרחוק.

שונות. מלך אנגליא, הרניק לבא בכל קיץ למאריענבאד להצטננס, כי בעל בשר הוא, לא יבא שמה בשנה הזאת מטעם פוליטי, כי הממשלה האנגלית וכל העם האנגלי הצו על אוסטריא בדבר סרביא והסיתו את הסרבים למלחמה, לגרום מבוכה לאוסטריא ולאשכנזי. ואחרי שנצחה אוסטריא בעזרת עוז אשכנזי ורפיון רוסיה, אין מלך אנגליא יכול להראות עתה פניו על אדמת אוסטריא ומב"ש לבקר את קיסר אוסטריא כדבר שנה בשנה. — יושבי ווין ובית הקיסר חגנו בשבת האחרונה חג אספערן, בהמלא מאה שנה למפלת נאפוליאן הראשונה ע"י הערצהרצוג קארל. אחרי שבבש את ווין יצא אל מחוץ לעיר להלחם עם חיל אוסטריא ואף שחילו היה רב מחיל אוסטריא הכהו קארל אחי הקיסר פראנץ מבח רבה והניסו.

מסים חדשים באוסטריא. בועד הפרלמנטרי הממונה על הקציב הממשלה גלה מניסטר הפיניקי, כי בדעתו להמציא הכנסות חדשות לממשלה. בקרוב יציע להמיל תוספת מס ההכנסה על העשירים ומס מיוחד יטיל על הכנסת רוקים, שאין להם לדאוג רק לעצמם, גם מס על מנהלי עסקים גדולים ועל בעלי מניות של עסקים הנוטלים דיבידנדים יותר מעשרה אחוזים למאה וכן יורם מס הירושה. המניסטריוס עוסק במס חדש על עצי-הדלקה או כנטילת כל עסק עצי-ההדלקה ברשות הממשלה כמבק. כל אלה רס מלבד מס היי"ש החדש והוספה על מס השכר והרמת מחיר מסעי מקה"כ.

אגודת הקהלות באשכנז. בשבוע שעבר היתה כברלין אספת צירי אגודת הקהלות התשיעית במעמד 350 צירים מכל חלקי הממלכה. על סדר היום עמדו תקנות חדשות של הסתדרות הקהלות כלפי פנים וכלפי חוץ, לחזק את האוטונומיה של הקהלות ולקבוע יחס הממשלה אליהן ויחס הקהלות אל הרבנים. תפישת רוצת. במטרי תפשה הפוליציא הלכוזית את משרת הרוקה דאווידיאק, ששמו האמתי הוא פיידקא והיה פעם זשנדרס, והוא הוא רוצח המוזג העשיר היהודי שטאף ואשתו בלבוב.

הזאת של בטול עצמכם. לאחד הסופרים הירנונים ברוסיה, שהיו לו הין ודברים עם סופרים רוסים אמתיים, כלומר שבזוהו ונגערו בו על נאותו, צבתה ברבלתו על "כבודו" זה ואינו יודע כמה להודות ל"חבריו" הרוסים האמתיים רק בקראי בנגלוי בעהונים בשם ה"דודה מרים", שסבלה כמה יסורים, לרחם גם על שאר בעלי יסורים. חבריו קראו אחריו: צבוע מכוער! קוף כוזב! והנה מקרה חדש. כאשר בא השולטן החדש מחמר החמישי אל בית מועצה רעם, להשבע ולהשביע את באי-בח העם, נשבעו ברם בשם אלקים, כי יהיו נאמנים לשולטן ולחוקים. הצעה להביע כי האמונה לשולטן התמיד רק כל עוד יהיה זה נאמן בהשבעה, נדחתה, כי הכל יודעים, שאין מחמר ניבל כאחיו עבדאל חמיד. רק הציר היהודי מצליח היה האחר, שהחמיר על עצמו ונשבע בפירוש "על מנת שיהיה השולטן נאמן לחשמה". מה עני אחריו חבריו והעתוננים? איננו יודעים. אבל ברור הדבר, שכלב אמרו אל לבם: הוצפה יהודית; מה בא זה ללמדנו? הוא רוצה להראות יתרנו הוא או מוס מצא בנו! — מחמירים באלה עושים אה העמים בעל כרחם לשנאי ישראל. מי שרוצה להחמיר על עצמו הבא עליו ברכה, אבל להביא אה החומרות אל השוק, זוהי באמה יהירות מגונה, שאין די מלים להמרמה נגדה.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. בישיבת מועצת הקהלה ביום 20 לח"ז תחת ראשית הנשיא ד"ר טידעס נמשך הובוח ע"ד תקציב השנה. הפרנס מר פינחס לנדא הביע שמחתו, כי מר היימאן התאמץ בנאומו לשפוט משפט אביקטיבי עב"פ במקצת. אמנם נסה לזקוף את כל התפונים, שנעשו בשנה הזאת, על חשבון מפלגתו, חלילה לי לאמר כי זאת היא יהירות. היא תאוה אנושית, לחשוב את הפרי הטוב לעצמו. מר היימאן דורש להקטין את ההוצאות בשביל המוסדים הדתיים ובית החולים ולהשתמש בכספנו לתכלית הקולטורה. לחפץ הזה מברח אני להתנגד בהחלט. קהלה דתית צריכה לדאוג בשורה הראשונה למוסדים דתיים ושל צדקה. נראים היו דבריו אלו הציע להרכות בהכנסות בכדי להוציא יותר גם לענינים קולטוריים. אבל אסור לעשות זאת על חשבון מוסדי הדת והצדקה. מר היימאן דורש גם לבונן ב"ס, אבל תנאי הוא מתנה, שלא יהיו ב"ס דתיים. כזה יש סתירה גלויה, כי ב"ס שתיסד הקהלה יהיו בעד כרחנו דתיים. כי בניס של חול אין מחסור. מר היימאן התפאר, כי מפלגתו בטלה את מס קמח הפסח והעיר, כי המס הזה שלמו העניים לשובת העשירים. אבל עליו לדעת, כי אקף ות"ק בתי אבות ישכו פה מצות חנם, העניים אינם משלמים איפא מס בשביל עשירים. מר היימאן מצא מוס בתקציב. כי בשנה שעברה היה נחשב מראש, שיהיה מחסור בקפתנו 12,000 כתר ואחרי בלות השנה נמצא עורף 1760 כתר. הנני מתכבד להשיב לו, כי זאת היא ההקצבה הנכונה, להזהר בתחלה, שלא כחשוב הכנסה המוסלת בספק ולהבנים בחשבון גם הוצאה, שיש לה רק צד אפשרות. ואם בסוף השנה יש עורף — מה טוב. — מר בלנשטיין מספר בשבח אנשי מפלגתו הבכתי תלויים, איד הם עובדים בשפידה, מתאונן, כי הוצאות ביה"ח רבות יותר מדי ואפשר לנרוע מהן והוא מידה, כי עתה מס הקהל נגבה במרץ ומסומי החובות נגרעו. מפלגתו הציעה הצעות הרבה, שגם התקבלו לשובת הקהלה. ד"ר פישלר מביע שמחתו על הובוח המתנהג במנוחה ועל האפוזיציא המודה כי נעשה הרבה. — משנה הנשיא מר מרגלית מתוכח עם מר היימאן על תלונתו, כי ביה"ד של הקהלה עושה הבל ע"פ פקודת ראשי הקהל, הוא מוחה נגד דבה בזאת. מנוי רב נחוץ מאד והמפלגה המתנגדת מונעה אותו. — משנה הנשיא ד"ר לנדא מעיר, כי אנשי האפוזיציה הראו בדבריהם, כי אינם מכירים כלל את עניני הקהלה והתפתחותה והנהגתה. ד"ר לנדא הוכיח במספרים ע"פ סדר התפתחות הקהלה זה עשרים שנה, כמה טובה הביאה הנהגת הקהל, הראה על פעולות בית-החולים, הראוי להיות למופת. בכל שנה ימצאו בו אלפי יהודים עניים מזור

עיר יהודים באגרום (בירת טרוואצ'יא) בחגיגות, שעשתה העיר לכבוד האנטישמים. עתונים נוצרים העירו את הבוגדים היהודים. כי לא לכבוד היא להם להיות נושאי-בלי שונאי ישראל. אך לבוגדים אין הרגשה.

הלחץ החדש. לחץ היהודים כרוסיא הולד ובכד. עתה אסרו להם לצאת בקיץ אל הכפרים ואל מקומות הרפואה להתוֹפֵּא, ולשאוף רוח צה. מקיוב יגרום ויסחבו ממשותיהם בחצי הלילה, בהם חולים, וילדים. אין אלה עוד גזרות, כי אם התעללות הרוסים האמתים ע"י עבדיהם הפסידים.

ו ו א ל פ : מדוע אין "אקדמית" בהג"ך כמו רוח וקהל ושה"ש? בער: אם כן הלא יהיו יש מגלות ולא חמש.

חמאה ונבינה ביוקר.

המורסקה לשבועות.

מאת שמואל צבי ווייס.

ערב פסח אחר הצהריים. החמץ עם בליו הישנים כבר הוצאו מבית יוסקי המוגז בכפר כרמישצוב היהודי האחר בכפר ובכל הסביבה, ובמקומו התארח הפסח עם בליו החדשים והיפים. דבורקה אשת יוסקה טרודה מאד וידיה מלאות עבודה, ויוסקי עומד אצל החלון צלול בים של מחשבות. אשהקך עוד חי אביו הזקן והוא היה מבין בעצמו את כל צרכי הברך, ועתה נפלה עליו כל העבודה הקשה הזאת; והוא כמו בעולם הטהור, ראשו עליו כגלגל ואינו יודע במה יתחיל... את "שטר המכירה" כבר מסר לידי מארישקה ולקח דמי קדימה כמו שהיה אביו נוהג. את החמץ בער כבר ועכשו צריכים לעשות הכנות לצרכי ה"סדר" הממשמש ובא. והוא מינע את מחו לזכור ביצד ההנהג אביו.

וזוכר הוא, כי אביו הכין מי מלח מבעוד יום והוא ממחר ומכאן כד מים מן הבאר ומשליך להוכו חצי נציב מלח. דבורקה מזכירתו, שצריכים להכין חזרה למרור, והוא ממחר יורד המרתפה ומעלה סל מלא חזרת, רוחצו ומקלפו ומפררו. "ועוד מה צריכים?" הוא שואל א"ע, א-הא חרסת, עולה במחו, כן כן חרסת. ממה עושים את המאכל המשונה הזה? מהרבה מינים שונים. הרוח ידע את העירונים עם מנהגיהם! המעט להם מרק עם קניידלך, שהם צריכים עוד לחרסת?! הוא נוטל מעט חזרת, מעט מלח, מעט פלפל, מעט קמח של מצה ומעט שומן ועושה חרסת ואומר: "יה"י שנעשה חרסת בירושלים". "זרוע", קוראה דבורקה, והוא נוטל רגל עגל, ששחט לחג וצולתו ואומר: בכר יש לו ב"ה זרוע. והוא מהעמק וחושב: מה צריכים עוד? "כורך", מזכירו בנו, נער גם, כבן שש עשרה שנה. "בן, בני, צריכים כורך, נו וכיצד וממה עושים את המאכל הזה?" הוא מינע את כח זכרונו ובשום אופן אינו יכול לזכור והוא מתמלא בעם ומתקצף וקורא לאשתו: "ירכו לעזאזל העירונים הזוללים עם מנהגיהם, קורח האומלל נבלע באדמה בליל פסח על אשר קם על דתן ואכזרים בני פרעה מלך מצרים, והם משתרעים במלבים על ממותיהם ואובלים איזה מאכל משונה ואומרים שאובלים את קורח... יאכלו הם ולא אני! התשמעי דבורקה? אני לא אבין קורח"... באבן מעמסה גלל מעל לכו בדבריו אלה, ראשו הוקל וקרא, בעליצות: "האח! הם ונשלם, הכל מוכן על צד היותר טוב. דבורקה הני מה לאכול, כי רעב אני". דבורקה הגישה לו הפוחי אדמה ומי לפה.

בטרם ישב לאכול התחילה שאלה חרשה לנקך במחו. יודע הוא, כי באחד מלילי פסח מתחילים לספור ספירת העמר וסופרים השעה וארבעים יום ובליל החמישים חוגגים את חג השבועות וכערב שבועות הוא נוסע העירה עם עגלה מלאה חמאה ונבינה ופודה בים מלא מעוה. אבל איננו זוכר באיזה לילה מתחילים והוא מתחיל לחשוב את הלילות בסדר: אולי בליל ראשון? בודאי לא, הוא משיב

לנפשו, זוכר הוא, כי בלילה שהתחילו לספור לא היה עוד בקיוב היין מלא על השלחן כמו בלילה הראשון. האמר בליל שני? ג"כ לא... זוכר הוא, כי המלמד, שהיה בביתו, אמר לו, כי יו"ט שני אינו בא אלא משום "פיקה דיונה", ולכן שני הימים והלילות שיים בדינם ואם לא התחילו בליל א', בליל ב' בודאי לא. איזו התחלה היא בליל ב'? אלא מה, בליל שלישי? בלומר ליל ראשון של חוה"מ, כרי לו שלא, כי זוכר הוא, שאביו ז"ל התפלל ערבית כמוצאי יו"ט ראשון והכדיל על הכוס ויותר לא עשה מאומה... סוף, סוף מאימתי מתחילים לספור? בודאי בליל ב' חוה"מ. וכן נשאר בזכרונו, כי הספירה מתחילה בליל ב' ואם לא בליל ב' של יו"ט אז בודאי בליל ב' של חוה"מ. אולם זוכר הוא, כי אביו היה לבוש בקיטלו בשעה שהתחיל לספור, וקשה, הלא רגלים לדבר, כי באחד מלילי הסדר מתחילים לספור. ושוב הוא נבוך ואינו יודע מה לעשות. אבל הוא מהאמץ ומחליט ואומר: לעולם מתחילים בליל ב' חוה"מ ומה שהיה אביו לבוש בקיטל, מסתמא המנהג הוא כך... ובכן בליל ב' חוה"מ לבש יוסקה את הקיטל ושם את השמריימל על ראשו והתחיל לספור את ספה"ע ומבאן ואילך ככל ערב וערב אחר צאת הכוכבים ספר בדיוק את הספירה, למען לא יטעה בחשבונו, וידע מתי להוליך חמאה ונבינה העירה לשבועות...

עברו ימי הספירה ובא היום המקווה לחלבנים ולסוחרי החמאה, הוא יום ערב שבועות. בעירנו יש רק חנות אחת של חמאה ונבינה ובכל השנה היא מספיקה. אבל לא הרי היום הזה כהרי כל ימות השנה. ביום הזה אי-אפשר לנחמן החלבן להספיק חמאה ונבינה לכל בני עירנו די הצורך. ולכן ביום הזה רק ליוסקה ברמישצוב עיני נשינו נשואות, כי בכל ערב שבועות היה בא בכפר העירה בעגלה עמוסה כל טוב, חמאה, נבינה, חובץ, חלב חמוץ ומזכר בנול. ואין פלא אם נשי עירנו היו בערב שבועות הזה הזו במכולכלות מרוב רגז ועגמה-נפש. הרבר קמן הוא? השעון כבר צלצל השע ויוסקה עוד לא בא העירה! הרוח יודע מדוע, או חלה או שכת, כי ערב שבועות היים. נשים הרבה לא התיאשו עוד מיוסקה והלכו לקראתו מחוץ לעיר, להקדים לקנות. אבל לשוא היתה הקיות, יוסקה לא בא ואף לא עלה במחשבתו לבא, כי הוא מנה אמש שכעה וארבעים יום. עבר חצי היום ויוסקה, שחכו לו בעל משיח, לא בא, ומחסור בחמאה ונבינה נרגש כעיר. נחמן החלבן הבין את ערך המקרה וידע, שלא בכל ערב שבועות מתרחיש נט כזה והעלה את מחיר החמאה והנבינה פי שלש מהמקח השוה. מהומה ומכובת קמו בעירנו. אותן הנשים הצדקניות, הזדיוות מאד במצות אבילה... זעקי באמצע השוק: היתכן, שבועות, חג קדוש כזה, כלי מאפה חמאה וכלי לביכה!...

הנהיה ברבר הזה בישראל...? צריכים לגזור תענית... נשים אחרות רצו להרב והציעו, שמקופת הקהלה ישברו עגלה וישלחו שליח ב"ד לברמישצוב, שיודיע ליוסקה, כי ערב שבועות היום ויסע העירה. הרב היה נוטה כמעט להסכים להצעתו ושלחן לראש הקהל. אולם ראש הקהל, שהוא "אשכנזי" ובמו שאומרים עליו החסידים מומר להבעים, שחק לדבריהם וגרשם בחרפה מעל פניו... בין כך וכך נתמלאה חנותו של נחמן החלבן נשים ועלמות מפה לפה בעזרת נשים בשעת הקיעת שופר. אלו לאלו שואלות, אלו לאלו ממללות: במה תקחי את? מה האפי את? מוכן כירק העשירות קנו חמאה ונבינה ורק מעט מועיר לצאת ידי חובה הבשילי חלב בשבועות, והעניות יצאו וידיהן על ראשיהן וקללו את העשירות ואת נחמן ואת יוסקה ואת ראש הקהל יחד, שיהיה להם הפעם השבועות האחרון...

ביום שני של שבועות בבקר בשעה 5 העמים יוסקה את עגלתו, כנהוג אצלו בכל ערב שבועות והוא ואשתו דבורקה ובנו ישבו על העגלה ונסעו העירה בתקיה טובה, לפדות הרבה מעוה... הם באו קרוב לעיר ודבורקה ראתה מרחוק יהודי אחד יוצא מביתו

העומר מחוץ לעיר, ושטריימל בראשו ומליתו קפילה על בהפו. "מה החזר את הסיס, קראה דבורקה בהדרה ליוסקה וסע הביתה, כי רואה אני יהודי ושטריימל ברזשו, בודאי כבר יו"ט היום ואנחנו מעיניו בחשבוננו ונהיה לבנו להעירונים, הלועגים בלא זה המיד ליהודי הכפרים"... "הא לך שמונים שנים שחורות, קרא יוסקה בכעס, יום טוב מוקדם עליך! האני מעיתי בחשבון? קליפה! הבי לא ספרתי בדיוק ספירה ככל ערב? אל השניחי על זה, שראית יהודי ושטריימל על ראשי בודאי ברית-מילה אצלו היום, התיבני גייה? יוסקה גמר דבריו וכינתיים קרבה העגלה לעיר ודבורקה קראה שניה בכעס: "מיתה משונה הבא עליך בחשבונך, הלא כבר רואה אני הרבה יהודים חובשי שמריימלים, סימן, כי יו"ט היום!" אולם יוסקה ההעקש ואמר: "לעולם אין יו"ט היום, אלא מה, הרבה יהודים לבושים בכגדי שבת? אין אחרת כי-אם ברית מילה היום אצל הרב בכבודו ובעצמו וכל בני העיר חיבים בכבודו ולכן לבשו כגדי שבת"...

הדרך המוליך העירה הוא כשפוע הר, בי עירנו יושבת בעמק, ובכן בטרם יכיל יוסקה להמליך, אם להבנס העירה או לחזר הביתה, הרימו הסיסים את פעמיהם ומשכו בחזקה ובמהירות ירדה העגלה מעל ההר והנה היא באמצע השוק. מה אומר לכם רבירי ומה אתאר לפניכם את השאון וההמולה, שקמו בעירנו לרגלי המחזה המוזר הזה! חיש ככר נפיצה הצמיעה בעיר, כי יוסקה בא העירה. אנשים, נשים וסף הראספי במקום המחזה והקיפו את עגלת יוסקה. וההמון הגם, שהיו מלאים בעם על יוסקה, שעל ידו נתיקרו חמאה ונבינה ואין מאפה חלב לכבוד שבועות, מצאו להם כאן מקום לגבות את חובם ולנקום את נקמתם בו. בזאבים רעכים ההנפלו על עגלתו ועשו בה כארס העושה בשזו. זה חמץ חמאה, זה חובץ, זה כד חלב. יוסקה הרים בכעס קולו וקרא: "שידדים! הניחו לי!" אולם הם לא ישבו אחר, כי אם חרפוהו וגדפוהו: "גוי", "עם הארץ", "עשו", "החאפ", "מחלל יו"ט", ועוד הארי כבוד כאלה קראו לו בשחוק. ויעקיל הרצען לקח בני מלא חלב חמוץ והפכו על על ראש יוסקה וקרא: "ככה יעשה למחלל יו"ט כפרהסיא!" וכל הרואים פרצו בשחוק. כראית יוסקה, כי לא יציל מאיכה מידם מהרו הוא ואשתו ובנו וההחכאו בכית מכרם ובכשת פנים ובלב דווי שבו כמוצאי יו"ט לביהם בעגלה מלאה בליס רקים ובכיסים רקים.

האנמורתי.

חברת "יסוד בית ספר עברי" במראקא מבקשה למנות מורה במחלקה הראשונה לשנת הלמוד הבאה 1909/10 המתחלת מן ספטמבר 1909. שכרו 1000 בתר לשנה. שעת הלמוד 15 שעות בשבוע. הקנדידת צריך לדעת ההוראה העברית הטבעית וטוב שידע גם השפה הפולנית. את הבקשות והתעודות לשלוח עד סוף מאי אל ראש החברה

Abraham Ginzig, Podgórze.

אני מכרבה בחבה את ירדתי מרת שבע צוקר מפה לארוסה עם מר יואלף וועקסלער ברישא. מרים לור.

נדבות בשביל אלמנת ר' אייזיק שווארצבערג מר מנדל פרוסטיס בסוקאל 1.40. עם הנפקץ לפני זה 94.46 כתרם.

כשר גענוע שמאליץ בשר געקאכמעס

אינד קוה-בוטטער טעגריך פרישע פערוענרעט
Juda Zins, Husiatyn (Galiz.)
פרייע אינד הכשרים מהרבנים הגאונים
מכערוואן מפרעמיסלא ומסטריא שליט"א זענרע
אויף פערלאנגען.

סחורה אונגרית.

אהבבר בזה להודיע בשער בה רבים, שיש לי למכור

שמן שושנים

טוב מאד במעמו וריחו, נקי משמים וטוב לאבילה ולמאור. מחיר מ"צ 75 כתר. — גם

יין טוב כשר

עצה"מ לבן וצלול, הליטר 36 הלר. גם מיני יין מן 40 עד 46 הלר הליטר. בהבשר מרב מפורסם. כ"ז פאנקא חביות, אך באה"ן ע"י אנגאבע והמותר ע"י נ"נ.

הק' יוסף זילבעדמאן

נכד הה"צ מו"ה נפתלי הירצקא אבד"ק ראצפערט
Silberman Jozsef Uj Fehertó
(Ungarn).

מאגרות החיים

ארבעים ואחד ציורים ותמונות מסחורת החיים

מאת יצחק פרנהוף

הספר נדפס הרר על ניר רגל. נמצא למכירה במספר מסוים מצומצם. — מחירו כתר אחד, עם המשלוח עוד 5 הלר, בכסף או במרקאות.

להשיגו הכף אצל המחבר:

Isak Fernhof, Stanislau.

המים והאש

בסוד חבתי חרשים ונבנוי לחשים מאת ד"ר שלמה רובין. הרס"מ. מחירו 40 הלר.

רוי עולם

על כל מיני מסתרים (מסעריען) בחברות מרעיות (בלטורי ח"ן או כהות דהיות) בהיות ומינות בקרב כל העמים מראשית ימות עולם עד היום. מאת ד"ר שלמה רובין. מחירו כתר אחד.

שני הספרים האלה ויהר ספרי המחבר נמצאים למכירה אצל א. פויסט בקראקא ואצל פ. ה. וועטשמין שפיטאל-נאם 20.

מחיי הקראים

ציורים וטפוסים, מאת ראובן פאהן. (עם תמונות המחבר.)

הספר מחזיק שבעה גליונות תבנית שמינית גדולה, ומחירו רק 1.20 כתר — 1.50 פרנק. להשיג מן המו"ל:

Mendel Akselrad, Halcz (Galizien)

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)

פערוזנרעט פֿירמאנס-אונד פֿיאקערֿ פייטשען אויס פרימא קערן-עדער גע-שניטשען צו ביליגסטען פרייען. פֿערזאנד פער נאכנאהמע.

Wyd.: Naffali Hof. S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukiem S. L. Deutschera i Pedgorzu

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K 539,686 228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 176,528 370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 50,748,986 —
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215,336.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718,617.— | „ 13,934,003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Policen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterlegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizza frei verfügen, gemäss der in der Polizza ersichtlichen Instruktion

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

Erstes und Grösstes

Grammophonhaus JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

LEMBERG, Sykstuska 2. KRAKAU, Grodgasse 71.

גענעראלפערטערער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט מיט מארקע „שרייבענדיגער ענגעל“

ארעסטמעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעי- אישער אונד יודישער פלאטמען מיט מארקע „ענגעל“ 20 000 פלאטמען ערכטנרעסטער קינסמלער שטעטס אס האנער!

רעפראטירטיליע אונד ווערקשטעטע אים ארטען בעסטע אוכטוישבערינגונגען. — פרייוקאטאלאגע גראטים אונד פראנקא.

להודיע באהן, בו יסדתי פה מאגאזין פבריקה חדשה של כל מיני **בשר מעושן**, היינו ווארישט, סארזמי, ברוסט, צינגען, שינקען וכו'. כל עבודת הפבריקה נעשה ע"י בח אלקטרי בכל המכונות הדרושות לזה. וכעז"ל הבל הוא על טהרת הבשרות, כאשר יעידון ויגידו ע"י הרב הגאון האב"ר דפה שליט"א עם בית דינו. ודא הוא סהרותא:

עדה הישורה הזאת ועד הגליון הלן, מאהנו כד"צ ח"מ על הזעלכווארעןפאבריק מכל מיני בשר מעושן שנהיסדה פה"ק, מאת הרבני הנגיד מו"ה שלמה פאדהארצער נ"י הנודע וכל יודעיו ומכיריו לאיש ישר ומוחזן בכשרות באחד משלימי אמיני ישראל, ונס האיש הנספח מאת בעל הפירמא לפקח על התיבות והנהגת הפאבריק, הוא מופרז בהורה דחיל חטאין ורא ד' כרכים, ושניהם נאחד מדקדקים כחוש השערה, שיהיה הכר נעשה ברבשר ויהרן, לכן כאנו בזה להודיע בשער בה רבים להיראים וחרדים לדבר ד', משכו וקחו רבם משופרי דשופרי, ויאכלו עניים וישבעו אפילו המהדרין מן המהדרין בלי שום חשש ופקפוק. וע"ז בעה"ח יום ד' כ"ד אדר הרס"מ לפ"ק טרנאפאל

הק' שמעון באב"ד חופ"ק והגליל
הק' ישראל פרנס ראב"ד ומיצד"ק הגליל
הק' יהושע העשיל באב"ד דומ"ץ דפה"ק

כל החרדים לה' ויהורו יואילו לקנות מידי מעשי הפבריקה הזאת, אשר כל טועמיהם יפיקו רצון כטוב טעמם וממקחם השוה ומכשרותם הנמוכה, גלאטט בשר. ויהי רכסם נכון וכמות, כי אשרתם כאמונה.

שלמה פאדהארצער.
Salomon Podhorzer, Tarnopol.

האטעל ורעסטוראציען כשר רבעיב יהודים של שלום אהרן ראזענטאל בלבוב, רחוב רועזניטשא 13. טעלעפאן נו' 1314.

ענארמע געווינגע

פיר יערען טהיילינגהער ביזמעט דער בייטריט צו איינער שטרענג רעזערען אינטער בעקאנטען שמאטס-אונד בע-וועהרטען פאכפערזאנגען פערווארטעטען אינטערנערמינג. פראספעקטע גראטים. פערמעגען אינד איינקאטען לייכט צו פערפיערפאבען. זיכערנעשבעטע אנט-טיילינגע א קראנען. — 5. נור איינמא-ליגער בייטראג.

Josef Rosenkranz, Loposzna.

כל הבא לקאלאמי

ורוצה לאכול בשול בדימום בכשרות ונקיות עצהו"מ. שיטעס לחכו וללון לינה הגונה שיטפ רצון, יפנה נארס להאטעל ורעסטוראציען, שהמינותי פה מחדש בבית המני ה"ר עזריאל העלער ברחוב וואלאווא. שלמה שטיין.

מי האיש החפץ חיים להרפא מנגעי

ב"א (הוצאת שו"ל) יקנה את הספר "תרופת מעשי ער ואונז" (צ'האנדלונג איבער פאנאניע)

מירי המוס' ה' א. פויסט, קראקוי בער 70 העללער עם פארטא, וויטיגהו חפשי לביהו.

דבר יום ביומו

מאת הרב הררשן מו"ה חיים קנאלער בפרעמישלא, מכיל דברי תורה, הלכה ואגדה וטעמי מנהגים לכל זס ויום מימי השנה, מפתח לדעת כל יום בחדש באיזה יום בשבוע יהול, מאורעות שאירעו ונסים שנעשו לאבותינו בכל יום, פטירת גאונים וצדיקים ודברי תורה מהם לעת הצרך — חלק א' על חדשי הקיץ מהזיק 240 עמודים אקטאב גדול, מחירו כתר אחד וכן חלק ב' לחדשי החרף הנמצא עתה תחת מכש הדפוס. — לפנות אל בן המחבר:

Buchdruckerei Knoller's Sohn Przemysl.

חות יא"ר

בו נקבצו דרושים ובאורים על פסוקי תנ"ך ודרשות חז"ל בדרך מסור ומליצה ונס דברי אגדה לכל שכתות השנה, למועדים ולרגלים ולפרקי אבות ודרשות יפות לנשואין ורספדים. מאת הרה"ג הדרשן המהולל הגודע מו"ה יוסף אלעזר ראזענ-פעלד האבד"ק גאלגאנץ מחבר ס' "עמרת צבי". הספר מכיל יס' דפים גדולים מרובעים כדפוס יפה מאד. — מחירו 6 כתרס. — להשיגו אצל המחבר:

Ober-Rabbiner Josef Rosenfeld Galgócz, Ungarn.

מכתבי הוראה

ל"ב מכתבי הוראה, הכוללים בקרבם חרף הגון מן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק מתחלתו ועד סופו עם חנוכים רבים מאד בכתיבה, מאפשרים לכל אחד לסגל לו בזמן קצר את השפה העברית על בוריה, לכתב ולדבר בה כבשפת מולדת. פרוספקט מפורט חנם.

הדורש פרוספקט ומשים 25 הלר במרקאות יקבל גם את הספר, תמונית וטפוסים" המכיל שלשים פורים וציורים, מחיי היהודים בגליציה שבת ואלקאווסקי, Kakau, Miodowa 16